

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗАОЧНОЇ, ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ВЕЧІРНЬОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

Кафедра журналістики та філології

**ВИСВІТЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ У ФОРМАТІ
СТОРИТЕЛІНГУ: ДОБІРКА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ**
**Coverage of social issues in the storytelling format: selection of
journalistic materials**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки спеціальності «Журналістика»
освітньої програми «Журналістика»,
групи ЖТз-61с

Гусєвої Владислави Олександрівни

Науковий керівник –

Козир Юлія Анатоліївна,

старший викладач, к. н. із соц. ком.

Суми 2020

Гусєва В.О., Висвітлення соціальних проблем у форматі сторітелінгу: добірка журналістських матеріалів: робота на здобуття кваліфікаційного рівня ступеня «бакалавр»; спец. 061 – журналістика / В.О. Гусєва ; наук. керівник Ю. А. Козир. – Суми : СумДУ, 2020 – 27 с.

У роботі проаналізовано приклади сторітелінгу в друкованих та інтернет-ЗМІ та подано добірку власних журналістських матеріалів на соціальну тематику в форматі сторітелінгу.

Ключові слова: журналістика, сторітелінг, соціальна проблематика.

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	6
ВСТУП	4
1.1. Сторітелінг як формат сучасної журналістики	6
1.2. Критерії успішного сторітелінгу	7
1.3. Специфікація інформаційного продукту	11
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	12
2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ	13
2.1. Інклюзивність VS Україна	13
2.2. Коли тобі за 70	16
2.3. Міся порятунку «Серце»	20
2.4. Прориваючи «порочне коло»	24
ВИСНОВКИ	27

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ВСТУП

Сучасна журналістика розвивається так само швидко, як і суспільство. З кожним днем читач стає все більш вибагливим, а отже журналісти перебувають у постійному пошуку форм подачі інформації, що зацікавлять найбільш вимогливого реципієнта.

У час «кліпового» мислення та споживання інформації та шаленої конкуренції ЗМІ, одним зі способів зробити текст цікавішим та привабливішим стало використання у журналістських матеріалах елементів історії.

Сьогодні сторітелінг, що деякими своїми характеристиками нагадує репортаж, завойовує прихильність все більшої кількості як журналістів, так і читачів. Цьому сприяє специфіка подачі інформації – у формі історії, герой якої зіткнувся з актуальною для суспільства проблемою. Деякі дослідники вже виокремлюють сторітелінг як самостійний жанр журналістики, але є й ті, що визнають його не більш як наративною стратегією у межах традиційних жанрів.

Актуальність нашої роботи визначається не лише популярністю сторітелінгу, але й суспільною важливістю тем, що висвітлюються: інклюзивність, самотність людей похилого віку, лікування серцево-судинних хвороб в Україні, неповні сім'ї.

Мета дипломного проекту – підготувати добірку журналістських матеріалів на соціальну тематику у форматі сторітелінгу.

Для досягнення мети необхідно виконати такі **завдання**:

- 1) визначити структуру та основні ознаки сторітелінгу;
- 2) проаналізувати за цими критеріями сторітелінги, що відзначені пулітцерівською премією, та охарактеризувати їх;
- 3) створити авторський доробок на соціальну тематику у форматі сторітелінгу.

Практичне значення. Представлені результати аналізу та приклади авторських матеріалів можуть бути використані при викладанні курсів із журналістських жанрів та специфіки сторітелінгу.

Структура. Кваліфікаційна робота складається з двох частин – пояснювальної записки та інформаційного продукту. Пояснювальна записка містить один розділ (три підрозділи). Інформаційний продукт складається з чотирьох матеріалів на суспільно-важливі теми. Загальний обсяг роботи – 27 сторінок, обсяг основної частини – 24 сторінки.

1.1. Сторітелінг як формат сучасної журналістики

Поняття «сторітелінг» використовується в багатьох сферах життя: педагогіці, бізнесі, маркетингу, художній літературі, соціальних мережах та медіа.

За останні декілька років у мережі з'явилося безліч курсів та інтенсивів, тренінгів та шкіл, що навчають мистецтва розповіді історій, що приносять не лише аудиторію, а й гроші.

Найпростіше визначення сторітелінгу – це передача інформації за допомогою картинки [7, с. 60]. Автор має використовувати слова, що допоможуть читачу або слухачу сформуванню у своїй голові візуальні образи певного предмета або явища. Наприклад, слово «радість» занадто абстрактне і не викликає асоціацій. Натомість, автор сторітелінгу може написати так: «радість дитини, що вперше в житті прикрашає різдвяну ялинку».

Сторітелінг як жанр журналістики виник унаслідок сукупності факторів:

1. Зміна культури «споживання» інформації – послаблення цікавості аудиторії до отримання новинної інформації у старому форматі, перехід до швидкого «заголовкового» читання;
2. Загострення конкуренції серед медіа, що спонукало журналістів шукати нові способи подачі інформації;
3. Прагнення до розвитку аудиторії.

Гордієнко Тетяна, Катерина Толокольнікова, Володимир Малин, Олександра Горчинська – ці українські журналісти і письменники досліджували сторітелінг та тенденції його поширення в українських медіа. Дослідивши літературу, присвячену сторітелінгу ми спробували сформуванню більш точне визначення цього жанру у журналістиці. Отже, *сторітелінг* – це журналістський матеріал, написаний у художньо-публіцистичному стилі, за основу якого взято нетривіальний епізод з життя представника певної категорії суспільства.

За своїми характеристиками сторітелінг схожий на інші жанри або поєднує в собі декілька з них, такі як репортаж, що має дати читачу ефект «присутності», інтерв'ю, герой якого розповідає про своє життя, діяльність або явища. Сторітелінг у журналістиці також не позбавлений аналітичності – матеріали відповідають на запит суспільства та аналізують тенденції соціуму. Саме через подібність сторітелінгу до матеріалів інших жанрів, деякі науковці визначають його як можливою наративною стратегією або гібридним жанром журналістики [5]. Ян Боеман та Ірен К. Мейер у науковому дослідженні «Нічого, крім правди? Вивчення дискурсивних практик сторітелінгу і пошуки правди в журналістиці» [1] опублікували результати опитування 49 європейських журналістів, умовно поділивши їх на дві групи – «створювачі історій» та «створювачі новин». Ті журналісти, що дотримуються традиційної стратегії подачі інформації наголошують на необхідності об'єктивності у журналіста. На їхню думку, реципієнти спроможні самостійно аналізувати подані факти та формувати власну позицію з того чи іншого питання. Прихильники ж сторітелінгу наголошують на тому, що атмосфера оповіді залучає аудиторію до дискусії та полегшує розуміння проблеми.

1.2. Критерії успішного сторітелінгу

Премія Пулітцера найпрестижніша серед журналістів не лише США, а й усього світу. Щорічно комісія премії визначає у 21 категорії переможців, які отримують славу, всесвітнє визнання, а також грошову нагороду. Одна з категорій - «Feature Writing» - присуджується за найбільш вміло описану історію.

Ми вирішили визначити, які існують критерії «успішної» історії та проаналізувати матеріали, що отримали відзнаку за три останні роки (2017, 2018, 2019).

Основна зброя сторітелінгу – його вплив на читача. Історія, яку описує автор, має стимулювати емоційне сприйняття інформації. Саме це робить якісний сторітелінг таким привабливим – адже читач не лише дізнається точну та перевірену інформацію, а й може емоційно зануритися в ситуацію.

Це приводить до першого критерію успішного сторітелінгу:

1. Він має відповідати формулі «теза+приклад»[7; 61]. Наприклад, *«любов – це вибір»* [теза], *«кожного ранку Володимир Борисович прокидається та йде до сусідньої кімнати знову знайомитись зі своєю дружиною. Він допомагає їй вмитися, заплітає коси та розповідає історію їх подружнього життя довжиною у 57 років. Вона хворіє на Альцгеймер вже як рік...»* [приклад].

У матеріалі «Боєць» [2] Сі Джея Чіверса (2017 рік) провідна теза – «життя колишнього солдата – складне» – зображується через образ та історію вояки Сема Сіатти, який скоїв злочин та був засуджений, навіть не зважаючи на нестабільний стан психіки.

У матеріалі «Найбільш американський терорист: створення Ділана Руфа» [4] авторства Рейчел Каадзі Ганса (2018 рік) журналістка розповідає історію чоловіка, який скоїв напад на групу парафіян у церкві афроамериканців Матері Еммануїла. Він розстріляв їх зі своєї зброї та зовсім не каюся перед судом. У книзі «Сторітелінг для очей, вух і серця» Марк Лівін стверджує, що хороша історія повинна містити відповідь на запитання «чому?», яке пояснює причини того, що сталося [7, 64 с.]. У своєму матеріалі Рейчел досліджує все життя Ділана та розкриває ті етапи, що могли сформувавши його як терориста.

2. Важливим фактором у популярності сторітелінгу є розповідний характер матеріалу. Як і репортаж, він має провести реципієнта скрізь події та створити враження «занурення» у ситуацію.

У матеріалі «Най, американський терорист: створення Ділана Руфа» журналістка поєднує формат репортажу, розслідування, нарису та сторітелінгу. Наприклад, розповідаючи про події, що відбуваються у залі суду, вона раптово

додає деталі справи для розуміння ситуації та атмосфери, що там панувала. Паралельно із розглядом справи, журналіст ділиться з читачами результатами свого розслідування минулого злочинця. Читач співпереживає жертвам та їх родинам, але і при цьому намагається зрозуміти, що саме призвело до такого трагічного випадку.

3. Читач має ідентифікувати себе з персонажем оповіді. Саме це є емоційним «гачком», на який «клюють» мало не всі реципієнти – враження, що таке траплялося і з самим читачем, викликає в останнього співчуття до героя, допомагає глибше зрозуміти його проблему, стимулює сумувати та радіти з персонажем.

В історії «Зрада» Хани Дреєр [3] (2019 рік) розповідається про підлітка-емігранта з Сальвадору, який із дитинства належав до банди вбивць та наркоторговців. Звичайно, пересічному українцю складно уявити себе у подібній ситуації, проте банди 90-тих років (а деякі існують і дотепер) займалися схожою діяльністю. Враховуючи проблему емігрантів з Латинської Америки, що постала перед США, багато американців, які постраждали в наслідок діяльності банд, що розвинулись та поширили свій вплив через біженців, розуміють, чого була варта хлопчику зрада банди MS-13. У цьому матеріалі хлопчик ділиться складними передумовами вступу до банди, розповідає про перше вбивство (йому було 12 років) та про покарання за спробу втечі. Автор непомітно схиляє читача до питання: «Що б зробив на його місці я?».

4. Тригери в історії, що допомагають знаходити точки порозуміння з читачем. Тригери будуть ефективні лише коли вони підібрані для вашого читача, психологію якого журналіст має розуміти. Ми вирішили поділити тригери для зручності на кілька видів: зіставлення з героєм (ідентифікація), відмежування від героя («я б так ніколи не вчинив»), «я дещо про це знаю» (до відомих читачеві фактів додається невідомий), розширення горизонтів (коли інформація абсолютно нова), шоковий

тригер (інформація про катастрофи, дикі для читача традиції інших країн, вбивства). У матеріалах часто зустрічається комбінація тригерів.

Кожна з наших трьох історій може містити для окремих аудиторій всі ці види тригерів. Наприклад, солдат легко впізнає себе у стані Сема Сіати. Проте в той самий час він може стверджувати, що ніколи не вчинить як Сем. Також цей самий солдат може володіти частиною інформації і йому буде цікаво дізнатися інші факти історії, бо новини про вбивства завжди шокують.

5. Правдивість та точність поданої інформації. Звичайно, це стосується всіх журналістських матеріалів, проте в автора сторітелінгу завжди існує спокуса перебільшити, додати неперевірений факт або «перетягнути» історію на потрібний бік.

Історія Ділана Руфа підкріплена неймовірною кількістю подробиць та жахливих фактів. Все це задокументовано багатьма журналістами, що висвітлювали судовий процес над терористом. Також багато тих, хто давав журналістці коментарі, потім виступали свідками на засіданнях, і їхні слова вносили до протоколу. Все це дає нам впевненість у точності оповіді.

6. Історія має бути завершеною. У разі розмитості кінцівки використання сторітеленгу як жанру є не виправданим.

Історія маленького Генрі, який намагався допомогти ФБР викрити учасників своєї банди, ще не дописана в історичному вимірі: на момент публікації він сидів у тюрмі та чекав смерті. Проте автор залишає читачам надію на його звільнення, а також зворушливі мрії хлопця про дім на березі, дітей, роботу та подорожі.

Олександра Горчинська у матеріалі під назвою «Сторітелінг у маркетингу – десять порад від бізнес-тренера» [6] акцентує на помилках, яких можуть припуститися автори:

- 1) використання другорядних деталей;
- 2) змішування декількох історій в одній;
- 3) брехня, не правдива інформація;
- 4) популізм;

- 5) нецілісність матеріалу та історії;
- 6) недоречність використання історії;
- 7) легковажність та недоречні жарти на релігійні, етнічні, політичні та інші гострі теми.

1.3. Специфікація інформаційного продукту

Для створення матеріалів на суспільно-важливу тематику ми вирішили обрати формат сторітелінгу через велику кількість переваг: можливість «достукатись» до читача через історію про людей, що можуть бути поруч з нами, широку палітру художніх засобів, відносну «свіжість» сторітелінгу для пересічного читача.

Наша аудиторія – переважно жінки від 18 до 45 років. Можливий формат публікації – матеріал в інтернет-виданні, пост у блозі в соціальних мережах або на блогерських сайтах.

Ми опублікували наші сторітелінги на сайті Blogger.com в авторському блозі «Видавничник».

Загальний обсяг інформаційного продукту – 21663 знаки, що складає 0,54 авторського аркуша. Крім текстів, в інформаційному продукті подано два авторських фото головних героїв розповідей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Boesman, Jan; Meijer, Irene Costera Nothing but the facts? Exploring the discursive space for storytelling and truth-seeking in journalism // *Journalism Practice*, 2018, Vol. 12, No. 8, p. 997–1007
2. Chivers C. J. The Fighter [Електронний ресурс] / C. J. Chivers // *Pulitzer Prizes*. – 2016. – December 27. – Режим доступу: <https://www.pulitzer.org/winners/c-j-chivers>
3. Dreier, H. The Betrayal [Електронний ресурс] / H. Dreier // *Propublica*. – 2017. – April 2. – Режим доступу: <https://www.pulitzer.org/winners/rachel-kaadzi-ghansah-freelance-reporter-gq>
4. Ghansah Rachel Kaadzi A Most American Terrorist: The Making of Dylann Roof / R. Ghansah // *Pulitzer Prizes*. – 2018. - August 31. – Режим доступу: <https://www.pulitzer.org/winners/rachel-kaadzi-ghansah-freelance-reporter-gq>
5. Krieken van, Kobie Framing narrative journalism as a new genre: A case study of the Netherlands // *Information*, 2017, Vol. 18, Issue 10, p.1364-1380
6. Горчинська О. Сторителлінг в маркетинге – десять советов от бизнес-тренера [Електронний ресурс] / О. Горчинська. – Режим доступу: <https://detector.media/production/article/141025/2018-09-15-storitelling-v-marketinge-desyatsovetov-ot-biznes-trenera>
7. Лівін Марк Сторітелінг для очей вух і серця. – К. : Наш формат, 2020. – 184 с.
8. Малин В. Як журналістському розслідуванню змагатися з «Грою престолів»? Феномен проекту Serial [Електронний ресурс] / Володимир Малин. – Режим доступу: https://ms.detector.media/mediaprosvita/how_to/yak_zhurnalistskomu_rozsliduvannnyu_zmagatysya_z_groyu_prestoliv_fenomen_proektu_serial

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ VS УКРАЇНА

Коли моїй тітці виповнилось два роки її паралізувало. Вона більше ніколи не стала на ноги, хоча ходити почала ще коли їй не було і року. Це було так сумно для всієї родини! Та найгіршим виявилась не хвороба, бо вона залишалася при цьому життєрадісною дівчинкою, а ставлення оточуючих до неї. Адже за радянських часів інвалідність ставала вироком. Людей з інвалідністю ніби не існувало – про них не говорили, не згадували і вважали за краще «замурувати» у стінах якогось санаторію, бо у такій прекрасній, сильній та здоровій країні не мало бути нікого хворого, сумного або немічного. Мільйони людей страждали від занедбаності та байдужості.

Як наслідок – люди з хворобою намагалися стати «нормальними». Вони вірили в сили цілителів та магів, «чарівні» пірамідки та всіх, хто обіцяв позбавити їх «неповноцінності». Моя тітка змогла потрапити до Києва декілька разів, бо якісь цілителі влаштовували там шоу-програму зі зціленням у якості спецефектів, а бабуся прагнула цього чуда за всяку ціну. І саме це змушувало маленьку дитину почуватися калікою. Почуватися тягарем для всіх.



Таке ставлення до людей з особливими потребами Україна отримала у спадок від «совєтів». Протягом багатьох років державу хвилювали надзвичайно важливі питання економіки, газу та промисловості, а от маломобільна частина суспільства так само залишалась в тіні.

Революція гідності принесла в Україну багато нових, свіжих соціальних проблем – толерантності, рівноправ'я та... інклюзивності. За даними Міністерства соціальної політики, на сьогоднішній день в Україні – 2,6 мільйона людей з інвалідністю. Це 6% усього населення. Із них – 168 280 дітей. Тоді як за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я вказують, що у нас 6,7 мільйонів (15%) таких громадян. Двом мільйонам людей інвалідність суттєво заважає в житті.

Ця статистика змушує замислитись над необхідністю інклюзії – системі руйнування бар'єрів між соціумом та людьми з інвалідністю. Ми з вами створюємо перепони, що не дозволяють людині повноцінно брати участь у соціальному житті та реалізовувати свої базові потреби. Ми зводимо будівлі, непристосовані для людей, які пересуваються на візку. Ми орієнтуємося переважно на візуальну інформацію, запровадили звукові сигнали, які кажуть нам, що щось сталося.

Усі ці перешкоди створило суспільство, бо воно не думало про людей з інвалідністю і про те, що можна розбудувати простір та комунікацію без бар'єрів. Тож головне завдання суспільства – розбудувати такий простір, а не щоб людина пристосовувалася до нього.

Коли ви в останнє були в супермаркеті? Напевне, на цьому тижні ви відвідували його декілька разів. Моя тітка вперше була в супермаркеті в тридцять. Вузькі проходи, турнікети та роздратовані касири – те, з чим стикаються люди на візку кожного дня.

Говорячи про інклюзію, більшості приходять думки про пандуси. Українські міста переповнені різноманітними пандусами до аптек, магазинів та

кафе, проте більшістю з них людина на візку фізично не зможе користуватися самотійно.

Про існування такої проблеми голосно почала говорити саме маломобільна частина населення. Наприклад, журналіст Дмитро Щebetюк, що також пересувається на візку, вів рубрику «Інклюзія» в програмі «#(?)\$0», в якій особисто демонстрував не інтегрованість наших вулиць, а також всього суспільства загалом.

Останні чотири роки в Україні діє ініціатива «Доступно UA», команда якої працює в декількох напрямках:

1. Аналіз доступності міст в Україні та нанесення доступних місць на карту;
2. Проведення освітньої роботи з населенням про взаємодію з людьми з інвалідністю;
3. Боротьба за змінення ставлення до проблем інклюзії в Україні;
4. Допомога частина населення, що не може піклуватися про себе самотійно.

Моя тітка мріє побачити гори, а особливо – українські Карпати, сходити в якусь атмосферну кав'ярню у Львові, або хоча б у Сумах, відвідати концерт симфонічного оркестру, побачити «Чорну вдову» в 3D, спокійно гуляти містом не переймаючись бордюрами, що зараз нагромаджуються через кожні три метри. Все це можливо й зараз, проте неймовірно складно.

Інклюзивна Україна – це здійсненна мрія для мільйонів громадян. Це їх гідність та честь, це ознака взаємоповаги в суспільстві, інклюзія – це повна відсутність дискримінації. Адже інклюзивність потрібна не лише людям на візку, вона необхідна кожному.

КОЛИ ТОБІ ЗА 70

Ганна Афанасіївна, 93 роки

Ганна Афанасіївна весела та активна. Миє посуд та бурчить, що родина більше нічого не дає робити, а якщо ти забув прибрати за собою тарілку – то для неї справжнє щастя. Кожного дня вона розмовляє з подругами телефоном та вмовляє їх не слухати фейки і не вірити в різні дурниці, що вони почули по телевізору.

У грудні вона відсвяткувала свої 93.

Ганна Афанасіївна бачила занадто багато за своє життя. Вона пізнала війну, маленькою пережила голод, працювала на заводі та виховала трьох дітей в надскладних умовах. Проте, вона не втратила ані завзяття, ані віри.

Живе бабуся у сталінці й пам'ятає як будинок «народився». Високі стелі, милий ремонт та атмосфера пострадянського помешкання. У залі – диван та м'які крісла, стара стінка вщерть заповнена художніми книгами та довідниками. Вони всій родині замінюють гугл.

Кімната бабусі більш схожа на музей, аніж на спальню. Килими по всій кімнаті – жорсткі та товстенкі на підлозі, а м'які та схожі на гобелени – на стінах. Стареньке ліжко, радіо на тумбочці, репродукції в різних рамах по всій кімнаті, в куточку старе піаніно «Україна». На підвіконнях незмінне алое та фіалки.

Зараз вона майже не бачить, у неї проблеми з тиском та частіше доводиться лежати й відпочивати. Та коли її запитали, як у неї справи – вона відповіла не очікувано:

– Як у мене справи? Та гарно, думаю. Ти не дивуйся, я знаю, що стара і хвора. Оце тільки що сходила з третього на перший поверх по під'їзду, повернулась. Бо знаєш, якщо ось так не сходжу – тоді доводиться по квартирі туди-сюди ходити, бо рухатись же потрібно! Щоправда, зору вже нема ніц, але я окуляри з дірочками ношу, мені їх Наташа (донька) віддала. Вони зір коригують.

А я все одно радію. Бо що ж мені тужити? От скоро в онука в Києві весілля буде. Друге і сподіваюсь, що останнє. Тому й радісно мені. А ще з подружками балакаю. А вчора до мене з церкви моєї приїжджали – казали, що возитимуть на служіння, якщо хочу. Але я вже не поїду, бо ще впаду десь і не встану. Я краще вдома на комп'ютері послухаю, тут теж гарні проповіді є.

Вона розповідає й розповідає про своє життя і що робить його щасливим – турбота доньки та зятя, друзі, що приходять кожного тижня, молодь, що відвідує їх дім, спогади про щасливе минуле, Бог, що завжди в її серці.

Тетяна Павлівна, 72 роки

Тетяна Павлівна вже кілька років живе сама. У березні їй виповнилось 72. На святі лише дві гості – подруги-сусідки, що допомогли їй напекти пиріжків з яблуками та вишнями.

Зранку вона виходить на свій город працювати, вирощує грядочки з айстрами та чорнобривцями у маленькому садочку під хатою. Кожного дня вдивляється на дорогу, що стелиться з Лебедина і сподівається побачити там авто сина. Він не навідував її вже більше року. Іноді їй здається, що вона не зможе впізнати рідну дитину, побачивши його знову.

У 2019 році в Україні зафіксовано майже 10 мільйонів пенсіонерів, близько 6 мільйонів – люди похилого віку. У кожного з них є своя історія. Деякі оточені любов'ю та турботою. Вони знаходять щастя у будь-якій роботі, доглядають онуків та правнуків. Є й такі, що проживають частину життя у повній самотності при тому, що більшість з них мають дітей або близьких родичів. Таких людей називають батьки-сироти. Вони позбавлені піклування і часто живуть у надзвичайно поганих умовах.

За даними Міністерства соціальної політики за 2019 рік в Україні зареєстрували 2 мільйони громадян похилого віку, що потребують допомоги держави через складні умови життя. Скільки ж пенсіонерів так і не звернулися за поміччю?

Анатолій «Толик», 82 роки

Анатолій вже багато десятків років живе у старому будинку на Петропавлівській. Його прізвища ніхто не знає і сусіди називають його просто – Толик.

Він погано чує, має проблеми з ногами, а гематоми на голові не встигають заживати від постійних падінь. Майже кожного дня він приносить до сусідських дітей гроші у хусточці, щоб вони сходили в магазин і придбали йому хліба, бо сам він вже дійти не в змозі.

Його двокімнатна квартира завалена сміттям, електрика вже давно вимкнена за борги, а обігривається він взимку котлом в який треба заливати воду.

Іноді його відвідує племінник, що запитує у сусідів Анатолія, як почувається його дядько. Та в інший час він живе самотньо та відлюдькувато – цьому сприяють таблички з погрозами, які він залишає на місці вибитих якимось підлітками вікон. Йому навіть довелось прибрати ручки з вхідних дверей, бо хулігани робили спроби пробратися у квартиру, користуючись тим, що він нічого не чує.

Не дивлячись на все – він намагається проявляти вдячність та турботу, раз на тиждень приносячи сусідам якісь цукерки чи пачку чаю зі словами: «Це вам, для діток ваших».

За останні п'ять років у кожному районі нашої країни були створені центри соціальної допомоги – це такий собі прихисток для всіх бабусь та дідусів, що залишилися без підтримки родини. Зараз налічується 658 таких центрів. Для деяких, будинки для людей похилого віку стають рідним домом до кінця життя – тут їх завжди готові вислухати психологи, а персонал стає для них сім'єю.

При таких центрах є відділення допомоги вдома. Добровольці та працівники центрів допомагають стареньким придбати харчі, прибирають оселі та миють посуд. Вони читають їм книги та грають з ними в доміно.

На жаль, часто держава не здатна попіклуватися про таку кількість людей, що потребують помочі. І тоді в «бій» йдуть волонтери. Найчастіше це представники різних церков та релігійних організацій. Деякі з добровольців стають опікунами стареньких та допомагають їм у повсякденному житті. Є й такі, що проявляють турботу фінансово: турбуються про забезпечення пенсіонерів дорогими ліками, оплачують комунальні платежі, купують одяг, дарують подорожі в теплі краї та санаторії.

Так, наприклад, сталося і з Тетяною Павлівною коли вона захворіла. Сім'я, що живе по сусідству відвезла її в Київ для проходження медичного обстеження. Тепер кожного місяця вони їздять до Сум, щоб придбати для неї ліки проти болю в серці та суглобах. Згадуючи про це Тетяна Павлівна не стримує сліз від вдячності та любові.

Кожен з нас прагне «гідної» старості в оточенні нашої родини, в гарному будинку та постійній турботі з боку близьких. Та на сьогодні ми часто забуваємо турбуватися про тих, хто в цей самий момент цього потребує. Інколи ми чуємо, що наше майбутнє – це діти. Але це не зовсім так. Наше майбутнє – це люди похилого віку, адже старість прийде до кожного з нас.

МІСІЯ ПОРЯТУНКУ «СЕРЦЕ»

Це сталося раптово. На вулиці – жовтень, клени вже пофарбували землю у відтінки оранжевого, незвичний холод змушував всіх кутатись в теплі пальто. Був вихідний, один із днів яких чекаєш з нетерпінням.

Ми пішли на концерт симфонічного оркестру – музиканти «запалювали» сцену хітами, ми – знімали відео, сміялись, а після – фотографувались з диригентом та тенором.

Це був перший концерт цього колективу на який потрапила Оксана Олексіївна, квиток їй подарувала донька. Як вже було сказано – один з найкращих днів тієї осені.

Тиха ніч, спокій, неочікуваний приступ, швидка допомога. Ця ніч після прекрасного вечора стала персональним пеклом для родини, яке розтяглося на довгі тижні. Обстеження показало розшарування аорти, яка могла будь-якої секунди не витримати навантажень. Лікарі вбачали лише один варіант порятунку – термінова операція в інституті серцево-судинної хірургії імені М.Амосова.

Наступного дня – дорога на Київ у кареті швидкої, крапельниці, аналізи, пошуки необхідного для операції, а в першу чергу – грошей, адже операції на серці коштують іноді неймовірні суми. Всі ці турботи лягли на плечі старшої доньки Оксани – Ані. Лише їм двом довелося змагатися за кожен удар серця.

Палати інституту переповнені важкими історіями та долями. Та, в якій опинилась Оксана після операції була переповнена пацієнтами, що перебували на реабілітації, але лише вона змогла вижити. Іноді рятує доля, а іноді – своєчасність. У чоловіка, що потрапив у палату Оксани з таким самим діагнозом, розрив аорти відбувся на момент транспортування. І хоча лікарі намагалися його врятувати, він так і не зміг одужати. Інша ж жінка у 2015 році дізналась, що їй потрібна операція, бо клапан її серця був пошкоджений. Проте до інституту Амосова вона приїхала лише через 4 роки, коли вже було запізно.

У середньому в інституті Амосова проводять близько 5000 серцевих операцій на рік, близько 50% з яких – невідкладні, екстрені з важкими випадками захворювання. Лише уявіть скільки складних обставин, страху та болю ховається за металевими дверима лікарні!

Перший поверх інституту – особливе місце з дивною атмосферою. Тричі на день анестезіологи виходять в хол, щоб повідомити інформацію про стан рідних та близьких. Десятки людей щоденно очікують новин, сидячі на незручних стільцях і постійно сподіваються, що важлива для них людина ще жива. Це місце надії та страху. Тут легко розрізнити тих, чий родичі потрапили сюди давно – вони спокійніші, перемовляються між собою про буденні справи. І це не тому, що вони не переживають, просто ці відвідування стають звичкою.

Вранці, щоб отримати якусь інформацію про хворого, треба потрапити в лікарню до 7.30. У масштабах Києва це означає прокинутись удосвіта та витратити годину-дві на дорогу. Іноді, якщо родичам нікуди йти, то їх можуть залишити у палаті лікарні.

У соціальних мережах ми постійно натикаємось на повідомлення зі збором коштів на операції – їх потребують дітки, підлітки, чийсь батьки та друзі, бабусі та дідусі. Можливо, ви саме та людина, що пожертвувала певну суму, або зробила такий важливий та необхідний репост. Проте мало хто задумується про те, що відбувається після операції.

Одразу по операції, що відбувалась протягом 8 годин Оксана Олексіївна потрапила до загальної палати інтенсивної терапії. Поряд з нею – такі ж самі виснажені наркозом, слабкі пацієнти. Щоденні уколи, процедури, тисячі варіацій ліків та гнітюча атмосфера лікарні. Згодом, коли її стан визначили як стабільний, вона потрапила у звичайну загальну палату.

Розповідаючи про цей час, її донька згадує, що найбільш бентежною стала безпомічність мами. Вона не могла зробити нічого – лише перебувати в одному положенні з сотнями трубочок, що вливають в її тіло літри якихось рідин. І зараз

вона живе у постійній тривозі через те, що будь-якої миті з мамою може щось статися.

Ще одна проблема з якою стикаються хворі на серцево-судинні хвороби – гроші. Наприклад, за перший день в інституті родині Оксани довелося заплатити більш як 110 тисяч гривень. Кожен наступний день приносив все нові й нові рахунки: за перебування в реанімації та палаті, ліки, харчування, «подяку» лікарям, що піклувалися про пацієнтку...

Родини людей, що перенесли операцію часто постають перед питанням – як саме, на думку держави вони мають оплачувати таке лікування. Адже ті, хто отримує середньостатистичну зарплатню у такій ситуації можуть розраховувати лише на допомогу через збір у соціальних мережах, борги у знайомих або кредит у банку. Держава не допомагає у таких випадках. Іноді на допомогу приходять волонтерські організації, проте серед них часто трапляються і шахраї – вони беруть копії медичних довідок та збирають гроші для власних цілей.

Реабілітація – мабуть, такий самий складний етап як і операція. Можливо, трохи менш нервовий. Це постійна робота над собою та боротьба з власним тілом. Деяким хворим доводиться заново навчатися їсти, ходити, писати. Вони роблять вправи на дихання, щоб позбутися рідини в легенях, постійно міряють тиск та бояться підняти щось заважке.



З операції Оксани Олексіївни пройшло пів року. 30 квітня їй виповнилось 46 років. Вона отримує пенсію в 2 тисячі, виховує молодшу доньку, вирощує

квіти. Мріє про чашку кави та боїться підійняти кішку, бо вона важить понад 3 кілограми, а це вже для неї занадто важко.

Якщо ви колись раптово підхопите застуду, то скоріш за все, через тиждень вже одужаєте і будете почуватись цілком нормально. Люди ж, що мають серцево-судинні захворювання отримали їх назавжди. Вони лікуються все своє життя, їх реабілітація ніколи не закінчується. Тому турбота держави та всього суспільства про таких людей просто необхідна. Це наша спільна місія порятунку. Місія порятунку людських сердець.

ПРОРИВАЮЧИ «ПОРОЧНЕ КОЛО»

Коли мені виповнилось десять років мама покликала мене на кухню для серйозної розмови. Я бачила, як вона нервово поглядала в боки та перекладала якісь речі на столі. Якщо чесно, я не маю уявлення як довго вона зважувалась, щоб нарешті повідомити мені: мама і тато більше не будуть разом. Відреагувала я спокійно – я завжди була тою людиною, що полюбляє зміни. А можливо, просто не до кінця розуміла, що це буде для нас означати. Пам'ятаю лише як запитала:

- Тато від нас йде?
- Ні, ми йдемо від нього.

У мене був найкращий тато на світі. Він грався зі мною у бої водою, цікавився уроками, купував іграшки, міг дивитися зі мною мультики про Барбі та «Гаррі Поттера» поки мені не набридне. Також, він дарував мамі квіти, забирав її з роботи, ми разом їздили відпочивати на море. І будучи дитиною, я вважала, що у нас все було чудово, проте подумала, що наше життя вдвох може стати чудовою пригодою.

Нова квартира знаходилась у центрі міста, і з трьох кімнат, одна була заповнена різними цікавими речами – там були шафи з книжками, дивний одяг, килими, прикраси й картини – ці речі належали власниці, що жила в Італії. Повітря у ній було просякнута пилом та сухістю, а запах нагадував застарілі сторінки книжок, що можуть розсипатись від будь-якого поруху. Там я збувала більшу частину дня після школи в яку кожного ранку довелось їхати на кінець міста. Ми з мамою намагалися зробити це житло затишним, проте наших речей там майже не було – все своє мама залишила у старому житті.

Декілька днів на тиждень я приходила до тата. Ми разом вчилися готувати всілякі смаколики, дивилися того ж «Гаррі Поттера» та грали в монополію. Я любила бувати у тата. Тут відчувалася свобода. Я навіть зараз пам'ятаю, як з

кожним днем там ставало все менше і менше запаху мами. Хоча ті речі, що вона залишила так і залишалися на своїх місцях.

Коли у квартирі з'явилася Аня – я не передчувала біди. Вона була цікава та весела. Середами я завжди залишалася у них на ніч і ми з нею залишались у двох (тато багато працював ночами). Ми дивились різні «жахалки», попередньо наготувавши багато їжі.

Коли в Ані з'явився животик вона перестала виходити з кімнати. Я збувала цей час за комп'ютером у своїй кімнаті, виховуючи у собі кіноманію. Часом я чула як Аня кричала щось у телефон, гримала дверима. Декілька разів вона йшла на всю ніч. 1 квітня народився мій братик. Я була щаслива, аж доки мене не попросили якийсь час не приходити на ночівлю – малечі потрібен спокій.

Я пам'ятаю, що мама часто плакала коли думала, що я не бачу. У неї були проблеми з грішми та й психологічно складно сам на сам залишитись з всіма халепами. Хоч я була мала, проте розуміла, що на зарплату в декілька тисяч складно платити за оренду квартири, моє навчання, їжу, ліки, не кажучи вже про відпочинок. Я знайшла її щоденник у якому вона писала про свій біль та страх, який виливався на багатьох сторінках. Виявилось, що батько не лише не забезпечував мене, але й залишив мамі всі спільні кредити. Вона дуже соромилась бідності і їй було гірко коли її колеги в банку приносили їй одяг для нас. Коли мама плакала – плакала і я. Тихенько, у себе в кімнаті. Її біль мене переповнював.

З часом тато перестав відповідати на дзвінки. А коли передзвонював – обіцяв, що ми скоро побачимось і так тривало довго. Потім дзвінки почали обриватися без першого дзвінка. Тоді я дізналася, що означає «чорний список». І я знову і знову питала себе – чому? Невже я йому не потрібна тепер, коли у нього є нова дитинка?

За статистикою, з семи мільйонів дітей в Україні – три мільйони ростуть у неповних сім'ях. Зазвичай їх виховують жінки – мами та бабусі. Причин для цього багато – шлюби, що розпалися (таких в Україні за 2019 рік було майже 40

тисяч), матері, що народжують без батька, довгі відрядження або поїздки на заробітки, смерть одного з батьків.

Неповна сім'я може стати стресовим фактором для дитини й часто впливає не лише на стан та розвиток дитини, але і програмує певну поведінку на подальше життя. Наприклад, раніше у мене часто викликало здивування те, що люди можуть цікавитись моїми думками з того чи іншого питання, бо травми отримані в дитинстві викликали комплекс неповноцінності.

Іноді, коли мова йде про проблеми дітей з неповної сім'ї в уяві людей виникає образ неблагонадійного підлітка, що занепащає своє життя. Це не завжди так. Доросла «поламана» у дитинстві людина може стикнутися з наслідками лише через багато років – у проблемах на роботі, стосунках, у взаємодії з іншим людьми, у стосунках з батьками, при вихованні власних дітей. Створюючи сім'ю ми часто повторюємо певну схему, яку засвоїли, спостерігаючи за батьками. Таким чином, проблеми одного покоління переносяться на наступне, створюючи тим самим «порочне коло». Ліки проти цієї хвороби – перш за все, усвідомлення проблеми, робота над собою, праця у команді з психологом.

Я вважаю, що мені дико щастило у житті. У мене була чудова мама, на зміну поганій компанії непомітно прийшла хороша. З якісним спілкуванням, з гарними цілями та принципами. З підліткового віку я вчилась критично мислити та працювати над помилками. Тепер мені 21 рік, у мене є чоловік, два коти та робота, яку я люблю. Півтора року тому батько знову з'явився у моєму житті й весь цей час ми намагаємось відбудувати те, що руйнувалося за сім років його відсутності, а це виявилось навіть складніше за прощення.

ВИСНОВКИ

Поняття «сторітелінг» використовується сьогодні в багатьох сферах життя (педагогіці, бізнесі, маркетингу, художній літературі). У медіасфері сторітелінг – це формат викладу або власне журналістський матеріал, написаний у художньо-публіцистичному стилі, за основу якого взято нетривіальний епізод з життя представника певної категорії суспільства. Сторітелінг має створити ефект «присутності» читача в ситуації, викликати емоційну реакцію в читача та стимулювати його самоідентифікацію з головним героєм розповіді.

Щоб визначити критерії успішного сторітелінгу в журналістиці, ми здійснили аналіз журналістських публікацій, що відзначені Пулітцерівською премією в категорії «Feature Writing» за три останні роки (2017, 2018, 2019). У результаті ми визначили 6 критеріїв: відповідність формулі «теза+приклад»; розповідний характер; створення умов для ідентифікації читача з головним героєм розповіді; наявність психологічних тригерів (зіставлення з героєм (ідентифікація), відмежування від героя («я б так ніколи не вчинив»), «я дещо про це знаю» (до відомих читачеві фактів додається невідомий), розширення горизонтів (коли інформація абсолютно нова), шоківий тригер (інформація про катастрофи, дикі для читача традиції інших країн, вбивства); правдивість і точність інформації; завершеність.

З урахуванням цих критеріїв ми створили чотири публікації у форматі сторітелінгу, присвячені важливим соціальним проблемам: «Інклюзивність VS Україна», «Коли тобі за 70», «Місія порятунку “Серце”», «Прориваючи “порочне коло”». Матеріали опубліковані в авторському блозі «Видавничник» на платформі Blogger.com.

Загальний обсяг інформаційного продукту – 21663 знаки, що складає 0,54 авторського аркуша. Крім текстів, в інформаційному продукті подано два авторських фото головних героїв розповідей.